

Başvuru Numarası : 2024/2433
Toplantı Tarihi/Sayısı : 30.12.2024/49
Karar Numarası : 2024/1335
Başvuran : N.M.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : -
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuranın abisi F.M.'nin zihinsel engelli olduğunu gösterir Engelli Sağlık Kurulu Raporu bulunmasına rağmen yargılandığı İstanbul 23. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından verilen hastaneden yeniden rapor alınması ve gerekmesi halinde gözlem altında tutulması yönündeki karar neticesinde abisinin gözlem altına alınmasına karar verildiği ve gözlem altına alınması halinde abisinin psikolojik durumunun daha da kötüleşeceği iddialarıyla söz konusu kararın kaldırılması ve ayakta yapılacak tetkiklerle rapor verilmesinin sağlanması talebine ilişkindir.

II. İDDİA VE TALEP

2. Başvuran; abisi F.M.'nin engelli olduğuna dair sürekli raporunun olduğunu, abisinin sosyal medyayı bilinçsizce kullanıp X platformunda içeriğine bakmadan birden fazla paylaşım yaptığını ancak yaptığı paylaşımlar arasında terör bağlantılı hesapların bulunduğunu ve bu nedenle abisi aleyhinde mevcut engelli raporları göz önünde bulundurulmadan terör örgütü propagandası yapmak suçlamasıyla İstanbul 23. Ağır Ceza Mahkemesinde kamu davasının açıldığını, abisinin zihinsel engelli olduğunu gösterir süresiz 2 ayrı Engelli Sağlık Kurulu Raporu bulunmasına rağmen ilk duruşmada abisi F.M. için hastaneden tekrar rapor alınması ve gerekmesi halinde gözlem altında tutulması yönünde karar verildiğini, Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesinde görevli Uzman Hekim A.A.'nın yalnızca “*çalışıyor musun?*” ve “*ilaç kullanıyor musun?*” şeklindeki soruları sorarak abisinin gözlem altına alınmasına karar verdiğini; abisinin daha önce ailesinin yanından ayrılmadığını, babası C.M.'ye çok bağlı olduğunu ve babasının yanında olmadığı zamanlarda bunalıma girip içine kapandığını, babasının abisinin kişisel temizliğinden ilaç takibine kadar tüm ihtiyaçlarını giderdiğini; abisinin adli sicil kaydının temiz olduğunu, çalışmadığını ve sosyal çevresinin bulunmadığını, hastanede yatması halinde psikolojisinin olumsuz etkileneceğini ve rahatsızlığının ilerleyebileceğini, İstanbul 23. Ağır Ceza Mahkemesi kararına karşı üst mahkemelere gerekli itirazları yaptıklarını ancak itirazlarının reddedildiğini iddia etmekte ve abisi hakkında verilmiş olan gözlem altına alınma şeklindeki kararın kaldırılması ile gerekirse abisine ayakta yapılacak tetkiklerle rapor verilmesine karar verilmesi hususunda yardım talep etmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

3. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Yargı yetkisi" başlıklı 9'uncu maddesi şöyledir:

"Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılır."

4. Anayasa'nın "Mahkemelerin bağımsızlığı" başlıklı 138'inci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Hâkimler görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanı kanaatlerine göre hüküm verirler. Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz. (...)"

5. 20/4/2016 tarihli ve 29690 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Amaç ve kapsam" başlıklı 1'inci maddesi şöyledir:

"Bu Kanunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek üzere Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun kurulması, teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin esasların düzenlenmesidir."

6. 6701 sayılı Kanun'un "Kurumun görevleri" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının ilgili bentleri şöyledir:

"(1) Kurumun görevleri şunlardır: ... f) İnsan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek. g) Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek. ... i) Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek. ..."

7. 6701 sayılı Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"(...)"

(4) Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz.

"(...)"

(9) İşleme konulmayacak başvurular ve gerekçeli kabul edilmezlik kararları ile başvuruya ilişkin diğer usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir."

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Başvuru konusu teşkil etmeyecek işlem ve kararlar" başlıklı 40'inci maddesi şöyledir:

"(1) Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz."

9. Mezkûr Yönetmelik'in "Ön incelemenin yapılması" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrasının ilgili bentleri şöyledir:

"(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, ... ç) Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarıncaya karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olup olmadığı, ... yönlerinden incelenir. (...)"

10. Mezkûr Yönetmelik'in "*Gerekçeli kabul edilmezlik kararı*" başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

"(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenabilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48 inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

11. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

12. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, Kurumun görevleri arasında yer almaktadır.

13. Başvuru, başvuranın zihinsel engelli olan abisi F.M.'nin X platformunda bilinçsizce yaptığı birtakım paylaşımlar nedeniyle İstanbul 23. Ağır Ceza Mahkemesince terör örgütü propagandası yapmak suçlamasıyla yargılandığı, abisinin zihinsel engelli olduğunu gösterir hâlihazırda 2 ayrı Engelli Sağlık Kurulu Raporu bulunmasına rağmen Mahkemece verilen hastaneden yeniden rapor alınması ve gerekmesi halinde gözlem altında tutulması yönündeki ara karar neticesinde yapılan uzman hekim muayenesinde abisinin gözlem altına alınmasına karar verildiği, abisinin tüm ihtiyaçlarının babası tarafından giderildiği, abisinin gözlem altına alınması halinde ailesinden uzak kalacağı için psikolojik durumunun daha da kötüleşeceği iddialarıyla abisinin gözlem altına alınmasına yönelik kararın kaldırılması ve raporun ayakta muayene ve yapılacak tetkiklerle verilmesinin sağlanması taleplerine ilişkindir.

14. 17/12/2004 tarihli ve 25673 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "*Gözlem altına alınma*" başlıklı 74'üncü maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"(1) Fiili işlediği yolunda kuvvetli şüpheler bulunan şüpheli veya sanığın akıl hastası olup olmadığını, akıl hastası ise ne zamandan beri hasta olduğunu ve bunun, kişinin davranışları üzerindeki etkilerini saptamak için; uzman hekimin önerisi üzerine, Cumhuriyet savcısının ve müdafinin dinlenmesinden sonra resmî bir sağlık kurumunda gözlem altına alınmasına, soruşturma evresinde sulh ceza hâkimi, kovuşturma evresinde mahkeme tarafından karar verilebilir.

(...)

(4) Gözlem altına alınma kararına karşı itiraz yoluna gidilebilir; itiraz, kararın yerine getirilmesini durdurur."

15. İstanbul 23. Ağır Ceza Mahkemesince 2024/... Esas sayılı dosya kapsamında yapılan yargılamada 11/10/2024 tarihinde verilen "...sanık F.M. hakkında... incelemede bulunulabilmesi maksadıyla... 3 haftayı geçmemek kaydıyla GÖZLEM ALTINA ALINMASI" şeklindeki karara başvuranın

F.M.'nin vasisi olarak "*gözlem altına alınması*" kararının kaldırılması talepli dilekçe sunduğu ve karara itiraz edildiği anlaşılmıştır. İtiraz dilekçesi ve itiraza konu kararın bulunduğu dava dosyasının incelenmesi neticesinde, İstanbul 24. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 17/10/2024 tarihli ve 2024/... D. İş sayılı karar verilmiş; itiraz konusu karar ile gerekçesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmadığı ve yapılan itirazın bu nedenle yerinde olmadığı kanaatine varıldığından bahisle başvuranın itirazının oy birliğiyle kesin olarak reddedildiği görülmüştür.

16. Anayasa'nın 9'uncu ve 138'inci maddelerinde yargı yetkisinin münhasıran mahkemelerin uhdesinde olduğu ve bu yetkinin kullanılmasıyla ilgili hiçbir organ, makam, merci veya kişinin mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremeyeceği, tavsiye ve telkinde bulunamayacağı hükme bağlanmıştır.

17. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 17'nci maddesinde, yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemlerin başvuru konusu olamayacağı, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'te ise yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemler ile yargı organlarında görülmekte olan uyuşmazlıkların Kurumun görev alanına girmediği hükme bağlanmıştır.

18. Başvuranın talebi, yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ile birlikte değerlendirildiğinde, talebin yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin olduğu, yargılama yapma görevinin münhasıran mahkemelere ait olduğu, 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinin dördüncü fıkrası ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 40'ıncı maddesi gereği başvuru konusu teşkil etmeyecek işlemler arasında yer alan başvurunun inceleme şartlarını taşımadığı ve bu sebeple kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın başvurana tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

30/12/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Aışan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye